

Univerzita Karlova

Od skromných začátků k prestiži

Již téměř 700 let je Univerzita Karlova útočištěm zejména českých studentů, ale také sídlem české vědy.

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 přijal parlament 19. února 1920 takzvaný Marešův zákon, nazývaný podle navrhovatele Františka Mareše (1857 – 1942), profesora fysiologie na lékařské fakultě, v němž bylo právem přiznáno dědictví starobylého učení Karlova české univerzitě. Česká univerzita získala do svého vlastnictví Karolinum, archiv, insignie, pečetidla a ostatní památné a starobylé předměty.

Německá univerzita dál však držela proti právu vzácné insignie, žezla jednotlivých fakult, odmítala je vrátit, ba i zapůjčit na instalaci rektora Václava Vladivoje Tomka.

Česká univerzita nechala vyrobit nová žezla až v 80. letech 20. století. Problém vlastně nebyl vyjasněn do dnešních dnů. Možná se staré insignie ještě někdy někde náhle objeví.

Skromné začátky

Pražská univerzita začínala v polovině 14. století velmi skromně pouze se čtyřmi fakultami: teologickou, lékařskou, právníkou a artistickou – svobodných umění – dnes filozofie. Současná UK má sedmáct fakult. Stále má dobrý zvuk, její jméno je známé po celém světě, v žebříčku patří k padesáti nejvýznamnějším. Samotné dějiny české univerzity čítají několik tlustých svazků, ty jsou přitom stále ještě dostupné. Zakladatelem univerzity

byl moudrý a prozíravý panovník, český a římský král Karel IV. Zakládací listina nese datum 7. dubna 1348 a jest v ní zaznamenáno, že toto učení má sloužit především ku prospěchu království Českého, aby obyvatelé jeho lačníci po ovoci dobrých umění nemusili žebroti o cizí almužnu, nýbrž aby v království svém měli stůl připravený.

Založení české univerzity v Praze je známé, méně už pronikla do našeho povědomí skutečnost, že jen o něco později založil Karel IV. univerzity v Itálii, ve Francii a ve Švýcarsku. V době svého panování jich založil celkem deset.

Collegium Carolinum začínalo v domě Lazara Žida (1366) za kostelem sv. Mikuláše na Starém Městě pražském a od roku 1383 už sídlila pražská univerzita v Karolinu. Karolinum, komplex památných budov mezi Ovocným trhem, Železnou ulicí, Kamzíkovou a Celetnou slouží svému původnímu účelu dodnes. Jeho rozlehlými budovami, aulami, učebnami a chodbami lze procházet od románských sklepů až po pudy a pavlače celé

hodiny, aniž by musel člověk vsoupit do ulice.

Od samého počátku měla univerzita zajištěnou mezinárodní účast, studovali tady Češi, Bavoři, Sasové, Němci, Moravané, Uhři, Jihoslované, Poláci, Švédové, Dánové a další cizozemci. Jako dnes. V současnosti má UK na padesát tisíc studentů.

Cizinci dokonce na české univerzitě převládali a až do roku 1409 měli Češi méně hlasů. Dekretem kutnohorským, který u krále Václava IV. vymohl zejména mistr Jan Hus, získali teprve převahu. V roce 1654 vznikla Karlo-Ferdinandova univerzita, potvrzena měla být i zásluha habsburských panovníků, a v roce 1882 došlo k rozdělení univerzity na českou a německou.

Až nově vzniklá republika v roce 1918 vrátila univerzitě její původní starobylé pojmenování.

Antonín Ederer

kronikář MČ Praha 1

